

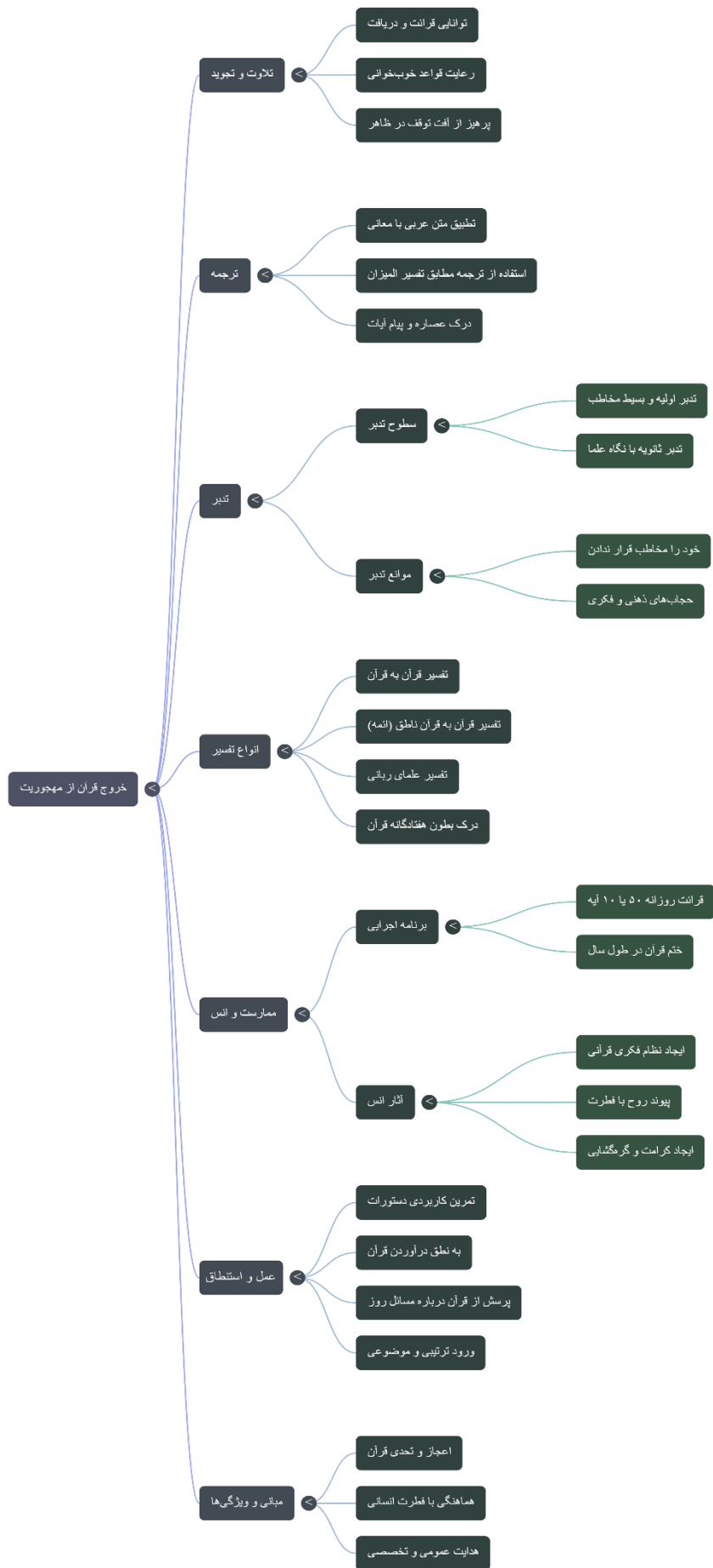
بسم الله الرحمن الرحيم

دوره تفسیر المیزان ۱

مقدمه ۲

مدرس دوره: دکتر سید محمد صالح هاشمی

گلپایگانی

درس دوم: مقدمه ۲

چکیده

این سند بر اساس تحلیل متن «مقدمه ۲»، به بررسی جایگاه قرآن کریم به عنوان معجزه جاودان و راهکارهای عملی برای خروج این کتاب مقدس از وضعیت «مجهوریت» می‌پردازد. بر اساس آموزه‌های مندرج در متن، قرآن دارای لایه‌های متعددی از معنا (بطون) است که از فهم عامه تا عمیق‌ترین سطوح تخصصی را در بر می‌گیرد. متن بر این ضرورت تأکید دارد که هر فرد باید خود را مخاطب مستقیم وحی بداند و از طریق یک برنامه منظم (شامل قرائت روزانه، ترجمه منطبق بر تفسیر المیزان، و تدبر)، پیوندی مستحکم میان فطرت انسانی و روح قرآن برقرار کند. هدف نهایی، ایجاد یک «نظام فکری» و «عمل به آیات» است تا قرآن از یک کتاب تشریفاتی به راهنمای عملی در مسائل معاصر (مانند اقتصاد، سیاست و فضای مجازی) تبدیل شود.

۱. ماهیت و اعجاز قرآن کریم

قرآن کریم معجزه‌ای است که نه تنها در عصر پیامبر (ص)، بلکه در تمام اعصار، بشریت و جن را به «تحدی» (فراخوان به مقابله) فرا می‌خواند.

- **علت ناتوانی بشر در هم‌وردی:** برخی معتقدند خداوند مانع از آوردن مشابه قرآن می‌شود (صرفه)، اما دیدگاه ارجح این است که بلندی معانی و پیوند آن با عالم غیب و فطرت انسانی به قدری است که بشر توان رسیدن به آن تراز را ندارد.
- **پیوند با فطرت:** قرآن معانی بلند آسمانی را در قالب «عربی مبین» و الفاظ زمینی نازل کرده است تا با فطرت انسان گره بخورد.
- **لایه‌های معنایی (بطون):** قرآن دارای ۷ یا ۷۰ بطن است. این ویژگی باعث می‌شود که هم برای توده مردم پیام داشته باشد و هم دانشمندان و خواص را به حیرت وادارد.

۲. ریشه‌های مجهوریت و موانع فهم

شکایت پیامبر اکرم (ص) به پیشگاه خداوند در مورد قومش («ان قومی اتخذوا هذا القرآن مهجورا») نشان‌دهنده عمق غربت قرآن است. عوامل اصلی این مجهوریت عبارتند از:

- **غلبه طبیعت بر فطرت:** هرچه غبار مادیات و «خاک طبیعت» روی فطرت انسانی را بیشتر بپوشاند، لذت بردن از قرآن و عبادات سخت‌تر می‌شود.

• حجاب‌های فهم:

- توقف در ظاهر تلاوت و تجوید بدون عبور به معنا.
- مخاطب قرار ندادن خود (تصور اینکه قرآن فقط برای علما یا گذشتگان است).
- اکتفا به روایات و کنار گذاشتن متن صریح قرآن به بهانه عدم فهم.

۳. نقشه راه هفت مرحله‌ای برای انس با قرآن

برای خروج از مهجوریت، طی کردن مراحل زیر به صورت نظام‌مند ضروری است:

عنوان	شرح مختصر
تلاوت و استماع	توانایی خواندن و گوش دادن مستمر به آیات.
تجوید (خوب خواندن)	رعایت قواعد صوتی؛ به عنوان شرط کمال (نه توقف‌گاه نهایی).
ترجمه	استفاده از ترجمه‌های دقیق، به ویژه ترجمه «القرآن الکریم» (منطبق بر تفسیر المیزان).
تدبر اولیه و بسیط	پاسخ به ندای آیات (مانند گفتن «لبیک» هنگام شنیدن "یا ایها الذین آمنوا").
تفسیر (فهم ثانوی)	بهره‌گیری از ۴ نوع تفسیر: قرآن به قرآن، قرآن به معصوم، تفسیر علمای ربانی و تبیین مصادیق.
ممارست و انس	استمرار در خواندن (حداقل ۱۰ تا ۵۰ آیه در روز) برای ایجاد نظام فکری.
عمل و استنطاق	به نطق درآوردن قرآن برای مسائل روز و کاربردی کردن دستورات آن.

۴. تحلیل روش‌شناختی تدبر و تفسیر

متن بر چند رویکرد کلیدی در مواجهه با محتوای قرآن تأکید دارد:

الف) روش‌های تفسیر

۱. قرآن به قرآن: تبیین آیات مجمل توسط آیات دیگر (مانند تعریف «صراط المستقیم» با آیات بعدی).
۲. قرآن ناطق (عترت): پیامبر و ائمه به عنوان مفسران اصلی، چهارچوب‌ها را به روزرسانی کرده و بر مصادیق تطبیق می‌دهند.
۳. تفسیر علمای ربانی: مانند تفسیر المیزان که عصاره فهم عمیق از وحی را ارائه می‌دهد.

ب) دو شکل ورود به قرآن

- **ورود ترتیبی:** شروع از ابتدای قرآن و پیشروی منظم (مانند برنامه ۲ صفحه در روز).
- **ورود موضوعی:** استخراج دیدگاه قرآن در مسائل خاص مانند اقتصاد، سیاست، تشکیلات، و حتی پدیده‌های نوین مثل رمازرها و فضای مجازی.

۵. الگوهای رفتاری و برکات انس با قرآن

در متن به سیره بزرگان برای تبیین اهمیت موضوع اشاره شده است:

- **الگوی امام خمینی (ره):** ایشان روزانه ۶-۷ بار به قرآن مراجعه می‌کردند و حتی در پاسخ به توصیه‌های پزشکی برای مراقبت از چشم، اولویت را به نگرستن در قرآن می‌دادند.
- **برکات فردی و اجتماعی:**
 - **ایجاد نظام فکری:** همسویی اندیشه با مبانی اصیل قرآنی.
 - **تحول روحی و کرامت:** پیوند روح با معجزه جاویدان، منجر به کوچک شدن مشکلات بزرگ در نظر انسان می‌شود.
 - **هدایت کاربردی:** دریافت پاسخ برای چالش‌های اقتصادی و اجتماعی عصر حاضر از طریق «استنطاق» (به نطق درآوردن) قرآن.

۶. برنامه پیشنهادی برای مخاطبان

برای تحقق عملی اهداف فوق، برنامه زیر توصیه می‌شود:

۱. **آغاز از ماه مبارک رمضان:** شروع قرائت روزانه ۲ صفحه (یک ورق).
۲. **تطبیق عربی و ترجمه:** خواندن ترجمه پیش از متن عربی و تلاش برای تطبیق کلمات کلیدی.
۳. **انتخاب آیه منتخب:** در هر وعده قرائت، یک آیه را برای تدبر عمیق و «نکته‌دانی» انتخاب کنید.
۴. **استمرار:** تداوم این برنامه باعث می‌شود در طول یک سال، یک ختم قرآن همراه با تدبر صورت گیرد که زندگی فرد را با وحی عجین می‌کند.